

מבוא לחקר סכסוכים

ד"ר קרן ל.ג. סניידר

קורס מ.א. שנתי 2022-2023, יום ג', 08:30-10:00

קוד קורס: 198-2-0029

הקורס – תיאור ומטרות

שדה המחקר של חקר סכסוכים הוא רב-תחומי וייחודו במגוון הגישות והמסגרות התיאורטיות שתכליתן תיאור סכסוכים, ניתוחם, ניהולם ויישובם. במהלך הקורס ייבחנו תיאוריות שונות שפותחו בספרות האקדמית באשר לגורמי וסוגים שונים של סכסוכים לאומיים ובינלאומיים; הנסיבות להיווצרות קונפליקטים אתניים תוך-מדינתיים; תנאים וטכניקות למניעת, ניהול, מיתון ויישוב סכסוכים, וכן המורכבות במעבר ממלחמה לשלום. הקורס יתמקד בניתוח סכסוכים פוליטיים, אם כי הקורס מתעתד להקנות כלים בסיסיים לניתוח רב-ממדי של סכסוכים תוך כדי שימוש במושגים ובמסגרות תיאורטיות מעולם הפסיכולוגיה, הסוציולוגיה והאסטרטגיה, וכן יחסים-בינלאומיים ומדע המדינה.

הקורס מורכב משני חלקים: בחלק הראשון של הקורס, הסטודנטים/יות ילמדו להכיר ולזהות את הזרמים התיאורטיים המרכזיים בתחום. בתום המחצית הראשונה, הסטודנטים והסטודנטיות יתרגלו יישום התיאוריות על מקרי מבחן שונים של קונפליקט. בסמסטר השני, הקורס ימשיך ויתמקד בהקניית מיומנויות יישום וניתוח התיאוריות בסכסוכים שונים במציאות הפוליטית הגלובלית. במהלך הסמסטר השני הסטודנטים/יות יתרגלו ניתוח קונפליקטים לעומק, לאור התיאוריות שנלמדו.

מיומנויות שיירכשו במהלך הקורס

בתום הקורס, הסטודנטים/יות יוכלו לשיים מצבים פוליטיים שונים ולסווגם לפי מונחים מקצועיים ואקדמיים. במקביל, הסטודנטים/ות יהיו בעלי מיומנויות ניתוח ביקורתיות – כלומר, יוכלו לקרוא מאמרים מחקריים בתחום ולנתחם באופן ביקורתי וכן לנתח מצבים קונפליקטואליים ברמה העולמית והלאומית בצורה מושכלת ורב ממדית, באמצעות גישות תיאורטיות שונות.

מטלות הקורס

בקורס נחוצה השתתפות פעילה של הסטודנטים/ות, קריאה שוטפת של החומר ונוכחות בשיעורים.

- השיעור יתחיל בשעה 08:30 בדיוק. נא לא לאחר. נוכחות הינה חובה.
- מטלה מס' 1 - בסיום הסמסטר הראשון יתקיים **בוחן** ניתוח מושגי יסוד ותיאוריות מרכזיות בתחום (30% מהציון הסופי). החומר לבוחן כולל את כל מאמרי החובה עד סוף סמסטר א' וכל החומר שנלמד בשיעורים במהלך סמסטר א'. הבוחן יתקיים עם חומר פתוח במועד של השיעור האחרון של סמסטר א'.
- מטלה מס' 2 – לקראת סוף השנה ישתתפו הסטודנטים בסימולציות מסכמות (70% מהציון הסופי), במסגרתן יידרשו הסטודנטים לנתח מקרה בוחן בצוותים באמצעות שימוש במושגים ובמסגרות תיאורטיות שנלמדו במהלך השנה, לאחר קריאת חומר רקע. כל סטודנט ינהל פרויקט מסכם = סימולציה אחת באופן מלא, וישתתף בסימולציות נוספות בכיתה, אותן ינהלו החברים לכיתה (אך כולם יידרשו בקריאת חומרי רקע). כל סטודנט יעביר שלושה משובים על הצוותים האחרים. הסבר מפורט אודות מטלה מס' 2, יינתן בכיתה בתחילת סמסטר ב'.
- מטלות נוספות – משיעור לשיעור לעיתים הסטודנטים/ות יתבקשו להגיש פסקה או שתיים על החומר לקראת השיעור ולענות על שאלות שונות בדיון במודל, כמו כן, יועלו כתבות עיתונות לגבי אירועים שמתרחשים בעולם ונשוחח עליהם בכיתה. המשוב למטלות אלו – עובר/לא עובר.
- הנוכחות בקורס היא **חובה** וכל היעדרות מחייבת אישור מראש. לא תינתן תוספת ציון על נוכחות מלאה.
- אי מילוי אחד המרכיבים מהציון – יוביל לאי-זכאות לקבל ציון עובר בקורס.
- פריטים שמסומנים בכוכבית ומודגשים בצהוב הם **פריטי קריאת חובה**. בכל שבוע יינתן בין פריט אחד לשלושה פריטי קריאה.
- **הסילבוס פתוח לשינויים**, אך בכל מקרה לא תתווסף חובת קריאה של מאמרים ו/או ספרים נוספים, אלא אולי כתבות עדכניות לגבי סכסוכים בעולם וקבצי עזר לשיעורים.

* שימו לב - ייתכנו שינויים בסדר השעורים בשל סיורים של התוכנית, ואילוצים אחרים.

1. הקדמה לחקר סכסוכים – מושגי יסוד, הגדרות והתפתחות תחום המחקר

*Ramsbotham, Oliver; Woodhouse, Tom and Miall. Hugh. (2012). "Introduction to Conflict Resolution: Concepts and Definitions", in Oliver Ramsbotham; Tom Woodhouse and Hugh Miall (eds.), *Contemporary Conflict Resolution* (Third edition), Cambridge: Polity Press, 3-32.

*הקטע הראשון נחוץ כהבהרות לנושאים שנידונו בשעורים 1-2.

Bar-Siman-Tov, Yaacov. (2007). "Dialectic between conflict management and conflict resolution". In Yaacov Bar-Siman-Tov (ed.), *The Israeli-Palestinian conflict: From conflict resolution to conflict management*, New York: Palgrave Macmillan, 9-40.

Kriesberg, Louis. (2007). "The development of the conflict resolution field", Louise Kriesberg; J. Michael Lekson; Cynthia Sampson; Jane Holl Lute; Alan Tidwell; George F. Ward Jr. and William I. Zartman (eds.), *Peacemaking in International Conflict – Methods & Techniques*, Washington: U.S. Institute of Peace Press, 25-60.

Ramsbotham, Oliver; Woodhouse, Tom and Miall. Hugh. (2012). "Conflict Resolution: Origins, Foundations and Development of the Field", in Oliver Ramsbotham; Tom Woodhouse and Hugh Miall (eds.), *Contemporary Conflict Resolution*, Cambridge: Polity Press, 35-62.

2. סוגי קונפליקטים – הגדרות, מאפיינים, טיפולוגיה; קונפליקטים תוך-מדינתיים למול קונפליקטים בין מדינתיים ורמות ניתוח

Levy, S. Jack. (2001). "Theories of Interstate and Intrastate War: A Levels-of-Analysis Approach", in Chester, A. Crocker; Fen Osler Hampson and Pamela Aall (eds.), *Turbulent Peace– The Challenges of Managing International Conflict*, , Washington: United States Institute of Peace Press, 3-28.

*Louis Kriesberg, (1980). "Interlocking Conflicts in the Middle East", *Research in Social Movements, Conflicts and Change*, 3, 99-119.

Kelman, C. Herbert & Fisher, R.J. (2003). "Conflict Analysis and Resolution", In David O. Sears, Leoni Huddy and Robert Jervis (eds.), *Oxford handbook of Political Psychology*. Oxford, England: Oxford University Press, 315-353.

Kriesberg, Louise. (2003). *Constructive conflicts: From escalation to resolution* (Second Edition). Lanham: Rowman & Littlefield, 1-27.

מעוז, זאב. (2000). "מגמות היסטוריות בקונפליקטים בינלאומיים 1816-1992", פוליטיקה, 6, 27-9.

Pettersson, Therése, and Peter Wallensteen. (2015). "Armed conflicts, 1946–2014." *Journal of Peace Research* 52(4): 536-550.

*ניר, שמואל. (2004). "טבע העימות המוגבל", בתוך: שאול שי וחגי גולן (עורכים), *העימות המוגבל*, תל אביב: הוצאת מערכות, 19-44.

Fearon, D. James and Laitin, D. David. (2003). "Ethnicity, Insurgency, and Civil War", *The American Political Science Review*, 97(1), 75-90.

סיון, עמנואל; אלמונד, גבריאל ואפלבי, סקוט. (2004). *קנאות דתית מודרנית*, תל אביב: הוצאת משכל- ידיעות אחרונות.

Brubaker, Rogers. (2004). "Ethnic and Nationalist Violence", in Rogers Brubaker (ed.), *Ethnicity without Groups*, Cambridge and London: Harvard university press, 88-115.

Wimmer, Andreas. (2004). "Facing Ethnic Conflicts- Introduction", in Andreas Wimmer; Richard J. Goldstone; Donald L. Horowitz; Ulrike Joras and Conrad Schetter. *Facing Ethnic Conflicts- Toward a New Realism*, Lanham: Rowman and Littlefield, 1-13.

Esman, J. Milton. (2007). "Ethnic sentiments and solidarities: Collective identities", in Milton J. Esman (ed.), *Introduction to Ethnic Conflicts*, Cambridge: Polity Press, 27-49.

Owen, M. John. (1994). "How liberalism produces democratic peace". *International Security*, 9, 87-125.

Rosato, Sebastian (2003). "The Flawed Logic of Democratic Peace Theory" *American Political Science Review*, Vol. 97, No. 4, (Nov., 2003), pp. 585-602.

Michael, Howard. (2001). "The Causes of War", in Chester, A. Crocker, Fen Osler Hampson and Pamela Aall (eds.), *Turbulent Peace – The Challenges of Managing International Conflict*, Washington: United States Institute of Peace Press, 29-38.

Miller, Benjamin. (2005). "When and How Regions Become Peaceful: Potential Theoretical Pathways to Peace", *International Studies Review* 7, 229–267.

Michael, Kobi. (2009). "Who Really Dictates What an Existential Threat Is", *The Journal of Strategic Studies*, 32(5), 687–713.

5. ממדים תרבותיים בחקר סכסוכים

Ramsbotham, Oliver; Woodhouse, Tom and Miall, Hugh. (2012). "Culture, Religion and Conflict Resolution", in Oliver Ramsbotham; Tom Woodhouse and Hugh Miall (eds.), *Contemporary Conflict Resolution*, Cambridge: Polity Press, 332-346.

*Huntington, P. Samuel. (1993). "Clash of Civilizations?", *Foreign Affairs* 72, 22-49.

או בעברית: *הנטינגטון, פ. סמיואל. (2000). "התנגשות הציביליזציות", *תכלת*, 156-129.

*Russett, M. Bruce; Oneal, R. John and Cox, Michael. (2000). "Clash of Civilizations, or Realism and Liberalism Deja Uu? Some Evidence", *Journal of Peace Research* 37, 583-608.

Huntington, P. Samuel. (2000). "Try Again: A reply to Russett, Oneal and Cox", *Journal of Peace Research* 37, 609-610.

Oneal R. John and Russett, M. Bruce. (2000). "A Response to Huntington," *Journal of Peace Research* 37, 611-612. (שני הפריטים האלו הנטינגטון ואוניל וראסט יוצגו יחד.)

Henderson, Errol A., and Richard Tucker. "Clear and present strangers: the clash of civilizations and international conflict." *International Studies Quarterly* 45.2 (2001): 317-338.

Cloud, Dana L. "'To veil the threat of terror': Afghan women and the (clash of civilizations) in the imagery of the US war on terrorism." *Quarterly Journal of Speech* 90.3 (2004): 285-306.

6. הרשתות החברתיות והשפעתן - **The Social Dilemma** - סרט נטפליקס – 2020

טריילר לסרט - <https://www.youtube.com/watch?v=uaaC57tcci0>

לינק לסרט מופיע במודל. *נפגשים לדין אודות הסרט לאחר הצפייה.

McGregor, S. C., & Mourão, R. R. (2016). Talking politics on Twitter: Gender, elections, and social networks. *Social media+ society*, 2(3), 2056305116664218.

Bossetta, M. (2018). The digital architectures of social media: Comparing political campaigning on Facebook, Twitter, Instagram, and Snapchat in the 2016 US election. *Journalism & mass communication quarterly*, 95(2), 471-496.

7. מסגרות לניהול קונפליקטים תוך מדינתיים

Diskin, Abraham; Diskin, Hanna and Hazan, Reuven. (2005). "Why Democracies Collapse: The reasons for democratic Failure and Success", *International Political Science Review* 26(3), 291-309.

Smootha, Sammy. (2002). "Types of Democracy and Modes of Conflict Management in Ethnically Divided Societies", *Nations and Nationalism* 8(4), 423-431.

Lijphart, Arend. (2008). *Thinking about Democracy: Power Sharing and Majority Rule in Theory and Practice*, New York: Routledge.

Sisk, D. Tomothy. (2002). "Democracy and its alternatives in deeply divided societies", in Timothy D. Sisk (ed.), *Power sharing and international mediation in ethnic conflict*, Washington, DC: U.S. Institute of Peace Press, 27-40.

Harel-Shalev, Ayelet. (2010). *The Challenge of Sustaining Democracy in Deeply Divided Societies: Citizenship, Rights, and Ethnic Conflicts in India and Israel*, Lanham: Rowman & Littlefield - Lexington Press, Chapter 1 & 5.

אורן יפתחאל ואסעד גאנס, (2005) תיאוריה של משטרים אתנוקרטיים : הפוליטיקה של התפשטות אתנו-לאומית, מדינה וחברה, תשס"ה, כרך 4 (1): עמ' 761-88.

***קובץ עזר – סיווגים לסכסוכים אתניים ולדמוקרטיות בחברות שסועות.**

8. קונפליקטים לא-אלימים (?), התנגדות לא אלימה – נסיבות, מאפיינים ותוצאות

Erickson, Nepstad, Sharon. (2013). "Mutiny and nonviolence in the Arab Spring: Exploring military defections and loyalty in Egypt, Bahrain, and Syria", *Journal of Peace Research* 50, 337-349.

Brown, Judith. (2009). Gandhi and Civil Resistance in India, 1917-47: Key Issues. In *Civil Resistance and Power Politics: The Experience of Non-violent Action from Gandhi to the Present*. Oxford: Oxford University Press.

Kramer, Mark. (2009). The Dialectics of Empire: Soviet Leaders and the Challenge of Civil Resistance in East-Central Europe, 1968-91. In *Civil Resistance and Power Politics: The Experience of Non-violent Action from Gandhi to the Present*. Oxford: Oxford University Press. Pp. 96-109.

Davenport, Christian and Priyamvada, Trivedi. (2013). "Activism and awareness: Resistance, cognitive activation, and 'seeing' untouchability among Dalits," *Journal of Peace Research* 50, 369-383.

Gallagher Cunningham, Kathleen. (2013). "Understanding strategic choice: The determinants of civil war and nonviolent campaign in self-determination disputes", *Journal of Peace Research* 50, 291-304.

Schock, Kurt. (2013). "The practice and study of civil resistance", *Journal of Peace Research* 50, 277-290.

Shellman, M. Stephen; Levey, P. Brian and Young, K. Joseph. (2013). "Shifting sands: Explaining and predicting phase shifts by dissident organizations", *Journal of Peace Research* 50, 319-336.

קובץ הצהרות זכויות האדם והאזרח - רקע לשיעור.

שני קבצי עזר בנושא החרם BDS – 2 קבצי רקע לשיעור יועלו למודל.

מכון ראות. המשט לעזה: איך קרסה חומת האש המדינית של ישראל? (תל אביב: מכון ראות). עמודים 12-29
19-61

***בשיעור זה יינתן הסבר לקראת המטלה המסכמת של הסמסטר.**

*בר-טל, דניאל. (2007). "התשתית הפסיכולוגית-חברתית של סכסוכים בלתי-נשלטים – המשגה", בתוך: דניאל בר-טל (עורך), לחיות עם הסכסוך – ניתוח פסיכולוגי-חברתי של החברה בישראל, ירושלים: הוצאת כרמל, 24-52.

Coleman, T. Peter. (2006). "Intractable conflict", In Morton Deutsch; Peler T. Coleman and Erice C. Marcus (eds.), *The handbook of conflict resolution: Theory and practice* (second edition), San-Francisco: Jossey-Bass, 533-559.

Ramsbotham, Oliver; Woodhouse Tom and Miall, Hugh. (2012). "Statistics of Deadly Quarrels", in Oliver Ramsbotham ; Tom Woodhouse and Hugh Miall (eds.), *Contemporary conflict resolution*, Cambridge: Polity Press, 63-93.

בר-סימן טוב, יעקב. (2010). "מבוא: חסמים בדרך ליישוב סכסוכים", בתוך: בן סימן טוב, יעקב (עורך), חסמים סוציו-פסיכולוגיים לפתרון סכסוכים בדרכי-שלום, ירושלים: קרן קונרד אדנאוואר ומכון ירושלים לחקר ישראל, 15-18. (יוצג רק בצירוף לעוד פריט).

בר-טל, דניאל. (2007). לחיות עם הסכסוך: ניתוח פסיכולוגי-חברתי של החברה היהודית בישראל, ירושלים: כרמל, (למעט עמודים 24-52 – פרק נבחר).

Kelman, C. Herbert. (2007). "Social-Psychological Dimensions of International Conflict", in Zartman W. (ed.), *Peacemaking in International Conflict – Methods & Techniques*, Washington: U.S. Institute of Peace Press, 61-107.

תמיר מגל, דניאל בר-טל ועירן הלפרין, (2015) "למה כל כך קשה להניע אנשים לתמוך בתהליכי שלום: מקרה בוחן של החברה היהודית-ישראלית 2009–2015", פוליטיקה, גיליון 1, 2015, עמודים 3-58.

*Ronald Inglehart and Pippa Norris. (2003). "The True Clash of Civilizations", *Foreign Policy*, 135. (Mar. – Apr.), 62-70.

Ackerly, Brooke & Jacqui True. (2010). "Introduction to Feminist Research" in *Doing Feminist Research in Political and Social Science*, pp. 1-11.

Laura J. Shepherd. (2006). Veiled references: Constructions of gender in the Bush administration discourse on the attacks on Afghanistan post-9/11, *International Feminist Journal of Politics*, 8:1, 19-41.

Eriksson Baaz, Maria & Maria Stern. *Sexual Violence as a Weapon of War? Perceptions, Prescriptions, Problems in the Congo and Beyond* (Zed Books, 2013).

Stopler, Gila. (2003). "Countenancing the Oppression of Women: How Liberals Tolerate Religious and Cultural Practices that Discriminate Against Women". *Columbia Journal of Gender and Law*, Vol. 12. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1010419> חלק ראשון בלבד

Sjoberg, L. (2009). "Introduction to Security Studies: Feminist Contributions". *Security Studies*, 18, pp.183–213.

Enloe, Cynthia, (2010) *Nimo's War, Emma's War: Making Feminist Sense of the Iraq War*, Berkeley and London, University of California Press, 2010.

Abu-Lughod Lila. (2012) *Do Muslim Women Need Saving?* [e-book]. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press; 2013. (Available – electronically – EBSCO Discovery Service – EDS). Chapter 1.

- Seema Shekhawat. (2015). *Female combatants in conflict and peace*. Palgrave Macmillan.
- True Jacqui. (2012). *The Political Economy of Violence against Women*. Oxford University Press.
- Simona Sharoni, Julia Welland, Linda Steiner, Jennifer Pedersen (Eds). (2016). *Handbook on gender and war*. Cheltenham, UK : Edward Elgar Publishing.
- סראב אבו רביעה-קווידר, (2018). טשטוש הקו הירוק בחקר נשים פלסטיניות בישראל: ייצור ידע מוסרי וצדק מחקרי. פוליטיקה.
- אהרוני, שרי (2015). נשים, שלום וביטחון: החלטה 1325 של מועצת הביטחון בהקשר הישראלי, נייר מדיניות, שוות- המרכז לקידום נשים בזירה הציבורית, מכון ון-ליר, ירושלים.
- Bashevkin Sylvia, (2014). Numerical and policy representation on the international stage: Women foreign policy leaders in Western industrialised systems, *International Political Science Review* 35(4), 409-429.

11. תהליכי למידה ובשלות לקראת יישוב סכסוכים, מעורבות צד שלישי

- Bar-Siman-Tov, Yaacov. (2003). "Adaptation and Learning in Conflict Management, Reduction and Resolution", *The International Journal of Peace Studies*, 19-37.
- Levy, S. Jack. (1994). "Learning and Foreign Policy: Sweeping a Conceptual Minefield", *International Organization* 48, 279-312.
- Bercovitch, Jacob. (2007). "Mediation in International Conflicts: Theory, Practice and Developments", Louise Kriesberg; J. Michael Lekson; Cynthia Sampson; Jane Holl Lute; Alan Tidwell; George F. Ward Jr. and William I. Zartman (eds.), *Peacemaking in International Conflict– Methods & Techniques*, Washington: U.S. Institute of Peace Press, 163-194.
- Bercovitch, Jacob, and Su-Mi Lee. (2003) "Mediating international conflicts: examining the effectiveness of directive strategies." *International Journal of Peace Studies* 8(1): 1-17.
- Druckman, Daniel. (2007). "Negotiating in the international context". In Louise Kriesberg; J. Michael Lekson; Cynthia Sampson; Jane Holl Lute; Alan Tidwell; George F. Ward Jr. and William I. Zartman (eds.), *Peacemaking in international conflict: Methods & techniques*, Washington, DC: U.S. Institute of Peace Press, 111-135.
- Galin Amira. (2015). *The World of Negotiation: Theories, Perceptions and Practice*. World Scientific Publishing.

12. בוחן ביניים יתקיים בשיעור האחרון של הסמסטר (חומר פתוח)

התוכנית לסמסטר ב' תועבר בהמשך.